

Munich Personal RePEc Archive

The field of "general and comparative political science"

Kurrild-Klitgaard, Peter

University of Copenhagen

2015

Online at <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/68813/>

MPRA Paper No. 68813, posted 21 Jan 2016 13:18 UTC

Den "almene og sammenlignende statskundskab": Fra kerne over residual til hullet i en vaniljekrans?

PETER KURRILD-KLITGAARD

"Ofte gik bølgerne højt, ikke mindst da faget i 1970'erne og ind i 1980'erne oplevede en periode med en vis usikkerhed og konflikt om centrale erkendelsesteoretiske problemer. Men nogen større og mere varig virkning af kampene om kapitallogikken og Althusserskolen er der som bekendt ikke ..."

- Mogens N. Pedersen (i Pedersen 2010: 506)

"Rigtige politologer gider ikke høre mere Habermas!"

- Graffiti på herretoilettet i stueetagen på Institut for Statskundskab, i Rosenborggade 15 (ca. 1995)—præcis der hvor Brødrene Pricis restaurant ligger i dag.

1. Indledning

I størstedelen af Institut for Statskundskabs historie har der, indtil for ganske nylig, været én i et internationalt perspektiv noget særegen opdeling af instituttets fagområder. Nogle vil sige, at den "altid" var sådan—andre, at den reelt "er der endnu". En tredeling—ikke i Faderens, Sønnens og Helligåndens, men i "Statskundskab", "Forvaltning" og "International Politik".

Distinktionen, der formelt blev indført engang i 1970erne og reelt afgik ved døden i 2013, betød i mange år, at stort set alle ansatte, alle udbud, alle specialer—ja stort set "alt"—skulle placeres inden for et af de tre områder med dertil hørende faggrupper, som på én og samme tid var undervisningskoordinerende og forskningsfællesskaber. Det gav god mening for "Forvaltning" og "International Politik", som var relativt præcist afgrænsede

områder, men knap så god mening for "Statskundskab", som i praksis var en "residual": Det var i praksis alt det og alle dem, der ikke eksplicit hørte under de andre faggrupper.

Det var en opdeling, som VIP'ere, TAP'ere og studerende lærte sig at manøvrere indenfor—men samtidigt var det én, der var terminologisk forvirrende, både for "indfødte" og (ikke mindst) for nytilkomne og helt udenforstående. For her havde man altså—udover faggruppen for Statskundskab—et studie, der hed (og hedder) Statskundskab. Man havde (og har) et Institut for Statskundskab, der i al væsentlighed var identisk med studiet, men som dog efterhånden—i skiftende grad og form—også har huset en række andre uddannelser. Men derudover havde man så i årtier et større kernefag på grunduddannelsen, der også hed "Statskundskab" (i perioder formelt kaldet "Almen og Sammenlignende Statskundskab" og siden 2012 nu opsplittet i henholdsvis "Almen Statskundskab" og "Sammenlignende Statskundskab"). Endelig var og er der naturligvis selve disciplinen statskundskab. Men ingen af disse enslydende ting—instituttet, studiet, faget, faggruppen, disciplinen—var i sagens natur emnemæssigt afgrænsede på samme måde.

Er De forvirret? Det har generationer af studerende og ansatte såmænd også været—for ikke at tale om besøgende udlændinge (f.eks. i forbindelse med evalueringer), der ikke kunne forstå, hvorfor "International Relations" og "Public Administration" ikke var dele af "Political Science", mens der omvendt manglede noget, der hed f.eks. "Comparative Politics" og "Political Theory". Og hvorfor var de to førstnævnte lige så numerisk fremtrædende som dét, de alle andre steder var en del af? Svaret er, passende nok for politologien, at det mere var "stiafhængighed", "institutionel kontekst" og tilfældigheder end en rationalistisk udtænkt plan, der lå bag, og at det alt sammen havde rødder meget længere tilbage—og trækker spor den dag i dag. I det følgende vil jeg skitsere lidt af forhistorien til "almen og sammenlignende statskundskabs" introduktion i København (afsnit 2) og give nogle historiske sammenligninger op til nutiden (afsnit 3), for til sidst at se, om det

overhovedet er muligt at konkludere noget eller gøre status over en udvikling (afsnit 4).

2. Helt tilbage i 1960erne ...

Lige siden Ludvig Holbergs dage har der ved Københavns Universitet været forskere med en interesse for kernen af den videnskab, vi i dag ville kalde statskundskab¹—og professor Holberg var faktisk ifølge *Ordbog over det danske Sprog* den første til at bruge ordet "Stats-Kundskab".

En første, langvarig terminologisk forvirring opstod imidlertid med oprettelsen af det statsvidenskabelige studium ved Københavns Universitet i 1848—og varede helt frem til 1998. (Ja, måske længere, fordi dét—af alt andet end logiske årsager—fortsat uddanner kandidater med titlen "cand.polit.") Statsvidenskabsstudiet, der naturligvis fra begyndelsen havde et stærkt islæt af politik, udviklede sig dog hurtigt til at være primært nationaløkonomisk, og i det 20. århundrede stadigt mere så og mere matematisk, alt imens dét, vi i dag ville kalde statskundskaben, internationalt udviklede sig som en selvstændig disciplin, hvad enten det var som "Statswissenschaft", "science politique", "politics", "government", eller "political science". Men man kommer ikke udenom, at det rent nominelt var ved dét, der i dag er Økonomisk Institut, at der først var noget, der smagte af fugl: I 1939 fik nationaløkonomen Carl Iversen (1899-1978), som den første dansker,² et professorat i "statsvidenskab", som fortsatte frem til 1970, hvor stillingen blev omklassificeret til "Nationaløkonomi".

Mindre begrebsforvirrende blev det ikke, da man ved Aarhus Universitet i 1958-59 oprettede et studie og institut ved navn Statskundskab. Terminologien var imidlertid dukket op i København tidligere i 1950erne, hvor der allerede inden Aarhus-

¹ Jf. Estrup 1976; Boserup 1976..

² Det var et "ekstraordinært" professorat, jf. Slottved 1978: 100. Se dog pp. 96 & 98.

instituttets tilblivelse faktisk havde været en tilnærmelsesvis statskundskabsprofessor ved Københavns Universitet, nemlig professor i retsvidenskab, Sven Clausen (1893-1961), der var forfatter til *Omrids af Statskundskab* (Clausen 1956).³ Her brugte man altså ikke det fra Tyskland m.v. inspirerede "statsvidenskab" (som jo allerede var optaget), men det udtryk, der på det tidspunkt var den i Sverige anvendte betegnelse for det videnskabelige studie af politik.

Det første "ryk" ved Københavns Universitet kom allerede i 1953, da samtidshistorikeren Sven Henningsen (1910-1982) blev udnævnt til et nyoprettet professorat i "moderne historie og samfundskundskab"⁴ ved Institut for Historie og Samfundsøkonomi og dér påbegyndte en kursusundervisning i "statskundskab".⁵ I sidstnævnte gav han—angiveligt til en vis forundring for de i sagens natur meget empirisk orienterede historikere—en introduktion til de i den øvrige, store verden internationalt kendte teorier, der i vidt omfang var ukendte herhjemme (Pedersen 2010). Selv var Henningsen en autoritet med en bred professionel profil, oprindeligt koncentreret indenfor ikke mindst studiet af udenrigspolitik, hvor han var en prominent skikkelse, men også en autoritet indenfor dansk/nordisk politisk historie og sågar med appetit på bl.a. politisk økonomi (jf. Henningsen 1944; Henningsen & Jeppesen 1973). Alt sammen eksemplificeret ved, at han (blandt mange andre tillidshverv) også var formand for Selskabet for Historie og Samfundsøkonomi.

Fra statskundskab til samfundsfag til statskundskab ...

I 1958 blev Institut for Historie og Samfundsøkonomi nedlagt og opdelt i tre nye institutter: Et Økonomisk Institut, et aldeles nyt Institut for Samtidshistorie og Statskundskab, som kom til i 1960—

³ Jf. Pedersen 2010: 501; jf. Slottved 1978: 101.

⁴ Se Slottved 1978: 182.

⁵ Om fagets og instituttets forhistorie og udvikling, se bl.a. Pedersen 1980: 532ff; Nannestad 1977; Pedersen 2010: 500ff. Om Henningsens interesser og karriere, se Pedersen 1980: 530f; Due-Nielsen 1983.

altså kun et år efter det nye Institut for Statskundskab i Aarhus. Henningsen blev naturligt nok forstander for det nye københavnske institut, og han var drivkraften bag, at der i 1965 dér skabtes et studie indenfor "Samfundsfag". Det skete allerede året efter, at de første cand.scient.pol.'er var udklækket i Aarhus, og den københavnske Samfundsfagsuddannelse var—når man ser på indholdet og skærer alle selvforståelser og idiosynkrasier væk—reelt ikke så forfærdeligt forskelligt fra den meget selvbevidste storebror i Aarhus. Det er værd at bemærke, at et statskundskabsinstitut og en politologisk uddannelse dermed faktisk eksisterede fra stort set samme tid ved begge universiteter—noget der siden er blevet næsten ignoreret i Aarhus (hvor man gerne så sig som noget unikt), og i perioder også i København (hvor stærke kræfter længe ønskede, at man skulle være noget ganske andet end den større, mere kendte storebroder i Aarhus).

Om ikke andet så illustrerer denne terminologiske forvirring (allerede) i 1950'erne og 1960'erne, hvor en del af fagets rødder lå, både i Aarhus men måske især i København: Lidt i retsvidenskaben, en smule i nationaløkonomien, og en hel del i samtidshistorien—hvor næsten alle de væsentligste forsker- og lærerkræfter kom fra i de første år.⁶ Det var, med andre ord, fra begyndelsen lidt en blandet landhandel, hvor man hentede dem og dét, man kunne bruge andre steder fra, fordi man i sagens natur på det tidspunkt endnu ikke havde en selvstændig politologisk tradition og verden at trække på herhjemme.

Men samtidigt var der ikke desto mindre fra begyndelsen en klar opfattelse af, at statskundskaben var et separat og selvstændigt felt—hvorunder en række andre områder befandt sig som mere eller mindre klart identificerbare underdiscipliner, herunder f.eks. international politik og offentlig forvaltning, men også offentlig politik, politisk filosofi/idéhistorie, politisk økonomi, o.s.v.

⁶ De to første stillingsopslag på det nye institut (1963-1964) var i henholdsvis "Statskundskab" og "International politik, herunder internationale konflikter", og begge blev besat med historikere (Pedersen 1980: 533).

Fra begyndelsen var det også klart, at der under statskundskab som disciplin også faldt noget, der var snævrere end denne ("political science") bredt forstået, men som samtidigt var noget centralt for faget: Et underområde med særlig fokus dels på de generelle teorier og tilgange til studiet af politik ("de store teorier") og dels på systematiske sammenligninger i den virkelige verden. Studieordningen for Samfundsfag fra 1965 fastsatte således, at en central del var noget, man dengang kaldte "almindelig statskundskab", og som altså var noget, der var forskelligt fra subdisciplinerne "international politik" og "det danske politisk-retlige system". Men hvad denne "almindelige statskundskab" egentlig skulle være, præciserede man ikke—hvis der ses bort fra en kort bemærkning i studieordningen om, at der ved eksamen kræves "en videregående tilegnelse af statskundskabens teoretiske og beskrivende hoveddiscipliner." Altså noget med teori og noget med empiri ... Som Ole Karup Pedersen (København) senere skrev, så var det klart, at "hovedvægten lå i de politologiske og økonomiske discipliner og derved altså især på samspillet mellem politiske og økonomiske aspekter af samfundsudviklingen" (Pedersen 1980: 547). Omkring samme tidspunkt opsummerede Peter Nannestad (Aarhus), hvad der havde været fagets centrale interesseområder i "de formative år" ved universiteterne i København, Aarhus og Odense siden 1960: Politisk deltagelse og vælgeradfærd; partier, interesseorganisationer og folkelige bevægelser; de centrale statslige institutioner (forstået som Folketing, regering, kommuner m.v.)—og hertil international politik og internationale organisationer (Nannestad 1977: 94ff).

Med andre ord handlede dét felt, der ikke længe efter 1960erne i København, Aarhus og Odense blev betegnet "almen og sammenlignende statskundskab", altså om den simultane vægtning af både teori/teoribygning og konfrontationen af sådan med den beskidte empiriske virkelighed i nationale politiske systemer. Det, var i praksis "stedet", hvor man interesserede sig for det videnskabelige studie af landes centrale politiske institutioner, politiske aktører og politiske processer, herunder ikke mindst

vælgere, partier, Folketing og interessegrupper, fremmede landes politiske systemer, o.s.v. Men også med plads til videnskabsteoretiske og metodologiske aspekter om selve politologiens genstandsfelt og videnskabelige status.

Hvorledes dette helt fra begyndelsen var tilfældet kan illustreres med instituttets to første professorer inden for specifikt "almen og sammenlignende statskundskab", som fik til opgave at prøve at give instituttet lidt internationalt vingefang: De to svenske politologer, først Nils Bertil Einar Andrén (1918-2004) og siden Bent Olof [Gunnar] Sjöblom (1933-2009) (jf. afsnit 3 og tabel 1). Andrén, der allerede havde været professor i Gøteborg og Stockholm, havde sine primære interesser indenfor dels udenrigs- og sikkerhedspolitik og dels komparative studier af nationale politiske systemer, og han nåede—til forskel fra alle andre danske kolleger end Aarhus' Erik Rasmussen (Rasmussen 1971), men faktisk før denne—at producere en decideret undervisningsbog til studiet som sådan, *Nordisk Statskundskab* (Andrén m.fl. [1963] 1968). Denne fulgte han op med lignende komparative arbejder såsom *Utländsk Statskundskap* (Andrén 1965) og hvad der reelt er den første danske bog om komparativ politik, *Forfatning og Politisk Struktur i Andre Lande* (Andrén & Borys 1965). Ole Karup Pedersen skrev senere, at "Hans lange erfaring som både underviser og forsker ... betød en vigtig stimulans for fagets yngre medarbejdere, ligesom hans meget åbne indstilling over for nye metoder og emner indenfor for disciplinen i forbindelse med hans sikre overblik over den internationale politologiske udvikling medvirkede til at styrke disciplinen." (Pedersen 1980: 559). Men på instituttet i København fik Andrén med sine kun to år på stedet (1967-69), midt i en politisk og organisatorisk tumultarisk tid, ikke sat sig varige og synlige spor.

Andréns efterfølger, Gunnar Sjöblom (professor 1971-2001), kom til instituttet med en anerkendt og indflydelsesrig disputats inden for forskningen i politiske partier (Sjöblom 1968), og tilførte instituttet en betragtelig international profil inden for dét område, institutionel analyse og videnskabsteoretiske og begrebsanalytiske

aspekter af komparativ politik (Sjöblom 1977; Sjöblom 1993).⁷ Men mens Sjöblom nok var på forkant med den internationale forskning, havde hans forsøg på at udvikle og anvende rational choice teori på skandinaviske politiske forhold og samtidigt stå på en overholdelse af "den videnskabelige værdirelativisme" nok svært ved at vinde fodfæste i forhold til tidens ånd på universiteterne, især i 1970erne.

For næppe havde man altså i København fået dannet et politologisk miljø, inden "studenteroprøret" rullede og antallet af både studerende og studier eksploderede. Så allerede i 1971-72, efter kun lidt over et årtis liv, deltes Institut for Samtidshistorie og Statskundskab i to (om end begge bosiddende i Rosenborggade 15)—og statskundskabsdelen blev til det brede, altomfavnende "samfundsfag" med den tilhørende uddannelse. Allerede dér flød den begyndende kerne af det politologiske ud i noget mere geléagtigt—på en måde, som det ikke skete på samme vis i Aarhus. Og oveni kom så studentermarxismens fremmarch: Når marxismen var en teori om "alt", og stat og politik determineret af de materielle, sociale og økonomiske forhold, blev spørgsmålet uvilkårligt, om der overhovedet var brug for en statskundskab? Studiet af og viden om forfatninger, parlamenter, partier og vælgere blev af mange set som underordnet i forhold til den historiske materialismes mekaniske logik. I stedet blev meget af 1970erne og 1980erne brugt på at dissekere de finere nuanceforskelle mellem kapitallogik, Frankfurter-skole, Althusser, Balibar og Poulantzas, og studiet af politisk historie, valg og vælgeradfærd måtte vige til fordel for repetitioner af arbejdsværdilæren og fokus på marginaliserede fiskere i Vestjylland. Både i undervisningen og i den såkaldte "grundskoling", som enhver ambitiøs studerende måtte følge oveni selve undervisningen.

Den politologiske kerne, der så småt havde været under etablering siden 1960erne, fik samtidigt "søskende" inden for

⁷ Instituttet markerede Sjöblom med et festskrift til hans 60 års fødselsdag (Bryder 1993). Sjöblom blev i øvrigt i 1984 som den første danske politolog nogensinde indvalgt som medlem af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab.

instituttet i Rosenborggade. Fra 1980 blev det daværende Institut for Samfundsfag overflyttet fra humaniora til samfundsvidenskab (noget der havde været under opsejling i et årti),⁸ og en forvaltningsoverbygning kunne nu fra 1981 uddanne kandidater både i Samfundsfag (som hidtil) og med den nye, noget fremmedartede og lidet mundrette titel cand.adm.pol., og blev til Institut for Samfundsfag og Forvaltning fra 1983.

Altsammen bidrog disse forhold til langvarige diskussioner om studiets egentlig kerne og sjæl—mellem lærerkræfter internt og mellem disse og de studerende, og vel at mærke på et tidspunkt, hvor meget hev i mange forskellige retninger. Nogle ønskede at studiet skulle læne sig meget op af den internationale politologi (afgrænset mere eller mindre som "political science" i den angelsaksiske verden)—ikke mindst blandt de i Statskundskabsfaggruppen, der interesserede sig for valg, vælgere, partier, interessegrupper og politiske institutioner, o.s.v. Andre, mestendels den studenterpolitiske venstrefløj, ønskede at fastholde en bred og lidt udflydende afgrænsning som "samfundsfag" eller (som det på et tidspunkt blev drøftet) "sociale, kulturelle og politiske studier". Da de studerende ofte sad på en solid blok stemmer i de styrende organer (hvis ikke decideret et flertal), var der i mange år vedvarende, udtrykte uenigheder—og deraf følgende "flimmer"—med hensyn til, hvad studiet skulle bestå af, og hvordan det skulle profileres. Noget, der i sagens natur ofte blev mere udtrykt i forhold til faggruppen for "Statskundskab" end i.f.t. de mere let afgrænsede faggrupper "Forvaltning" og "International Politik".

Uden rigtigt at vide det blev den terminologiske territoriekamp i slutningen af 1980erne afgjort (eller i hvert fald reduceret) oppefra og udefra—fra den daværende undervisningsminister, Bertel Haarder (selv cand.scient.pol. fra Aarhus), der nærrede et udtrykt ønske om at reducere den på det tidspunkt uoverskuelige jungle af samfundsvidenskabelige kandidatnavne. Så kort efter instituttets 25 års jubilæum skiftede det navn fra "Samfundsfag og Forvaltning" til

⁸ Se Pedersen 1980: 541f.

”Statskundskab”, og fra 1991 blev dets cand.adm.pol.’er til cand.scient.pol.’er. Det faldt kronologisk nøje sammen med, at ”den reelt eksisterende socialismes” overlevelsesproblemer globalt, tog meget af luften ud af den ideologiske hegemoni på instituttet.

Fra ”Statskundskab”-faggruppen ...

Allerede inden studiets og instituttets navneskifte til Statskundskab havde man dog i en årrække haft den førnævnte tredeling af instituttets faggrupper og –områder, hvorved man altså havde fået den svagt bizarre forvirring om instituttets navn, studiets navn, kernefagets navn og navnet på et af de tre fagområder.

I Statskundskab-faggruppen havde man det faglige ansvar for kernefaget ”Statskundskab” (senere, fra 2012/2013, opdelt i ”Almen Statskundskab” og ”Sammenlignende Statskundskab”), samt for de øvrige ”politologiske” udbud. Men derudover var Statskundskabsfaggruppen frem til dens omorganisering i 2013—som antydnet ovenfor—i mange år reelt ”residualen”: Den samlede længe i praksis dét og dem, der ikke åbenlyst faldt ind under Forvaltning eller International Politik og talte som sådan forskere med faglige baggrunde inden for historie, nationaløkonomi og sociologi, men i sagens natur (i hvert fald de første år) kun få med en uddannelsesmæssig baggrund inden for netop statskundskab.

Som sådan var faggruppen forskningsmæssigt—på godt og ondt—i lange perioder en meget heterogen størrelse, med forskningsinteresser spændende fra videnskabsteori over normativ politisk teori/idéhistorie til relativt ateoretiske empiriske studier og med ganske divergerende analytiske indfaldsvinkler. Dermed blev det i vidt omfang også Statskundskabsfaggruppen og dennes fag, der i mange år var det primære sted for store diskussioner af den slags, som der uvilkårligt kommer i discipliner, hvor der eksisterer ”essentially contested concepts” (Hvad er ”politik”? Hvad er ”staten”? o.s.v.), og hvor der ovenikøbet er ganske divergerende videnskabsteoretiske og analytiske opfattelser.

Det gav en betragtelig grad af pluralisme blandt de ansatte men nok også nogle modsætninger, der satte sig spor. Man kommer nok

heller ikke udenom, at der også i perioder fra 1970erne til 1990erne var visse personlige "spændinger" fremtrædende medarbejdere imellem—reflekterende forskelle i både personligheder og syn på, hvad der var eller burde være fagets profil og fælles grundlag. Der var store kollektive forskningsprojekter, helt eller delvist forankrede i faggruppen, og med deltagelse af mange af dens medlemmer—f.eks. "Dansk Politik under Forandring" (1988-1992) og "Demokrati og Institutionel Forandring" (1996-2000), begge ledet af lektor (og senere institutleder) Lars Bille. Men det er nok ikke unfair at sige, at flere af de større forskningsprojekter måske mere havde karakter af "kludetæpper", hvor man strikkede forskellige forskningsinteresser sammen for at få (næsten) alle med, end af analytisk drevne projekter baseret i forskere med fælles interesser.

Trods den store heterogenitet i 1970erne-1990erne hører det dog med, at Statskundskabs-faggruppen i den periode nok var den mest "mainstream" og udadrettede i.f.t. det internationale politologiske forskningsmiljø. Det var forskere fra den snarere end fra de andre faggrupper, der var aktive i de brede politologiske fora—eksempelvis Dansk Selskab for Statskundskab (oprindeligt grundlagt som et bindeled mellem dansk og international politologisk forskning),⁹ Nordisk Selskab for Statskundskab (NOPSA) og International Political Science Association (IPSA).¹⁰ Det var også fra Statskundskabs-faggruppen, at man først i 1970erne ønskede, at instituttet skulle være medlem af det nye, væsentlige forum, European Consortium for Political Research—noget som man i instituttets andre faggrupper fandt unødvendigt eller decideret forkert.¹¹

⁹ Jf. Pedersen 2010. Instituttets Statskundskab-faggruppe har talt flere formænd for Dansk Selskab for Statskundskab: Sven Henningsen (1960-1969), Gunnar Sjöblom (1978-1981), Hans Jørgen Nielsen (1984-1987), Lars Bille (1990-1993), Steen Sauerberg (1996-2000), Peter Kurrild-Klitgaard (2002-2005) og Kasper Møller Hansen (2011-2014).

¹⁰ Gunnar Sjöblom var som den hidtil eneste danske politolog vicepræsident for IPSA (1997-2000).

¹¹ Så det blev man først i 1976—efter søsterinstitutterne i Aarhus og Odense.

... til "Dansk & Komparativ Politik" & co.

Denne førnævnte tredeling af faggrupperne eksisterede i godt et kvart århundrede (og altså mere end halvdelen af instituttets hidtidige levetid), indtil man i 2012/13 indførte flere nye faggrupper. En af de sidstnævnte var i form af udskilningen af en lillebror, "Politisk Teori", der allerede havde eksisteret som en uformel forskningsgruppe, men nu (siden 2014) også med egen professor ("med særlige opgaver"), Christian Rostbøll (jf. afsnit 3). Flertallet af medlemmer i den hidtidige Statskundskabs-faggruppe fortsatte fra 2013 som "Dansk og Komparativ Politik" (forkortet "DAK" snarere end "DKP"). Det kom ikke længe efter, at der (fra 2008) var etableret et indlejret Center for Valg og Partier med forankring særligt i sidstnævnte miljø.¹²

Siden cirka 2000 er de brede, kollektive projekter indenfor almen og sammenlignende statskundskab gradvist blevet erstattet af mere snævert fokuserede forskningsprojekter—flere i antal, med måske færre deltagere men nok også med større fokus på det analytisk drevne og empirisk afgrænsede, f.eks. "De Danske Politiske Partier og Deres Medlemmer" (1999-2003, ledet af Lars Bille som en del af Magtudredningen), "Parties and Policies in Parliament" (2005-2010, ledet af Peter Kurrild-Klitgaard), "Online Panel of Electoral Campaigning" (2008-11, ledet af Kasper Møller Hansen), "Moderne Partimedlemskab" (2010-2013, ledet af Karina Kosiara-Pedersen) m.fl. Dertil kommer, at instituttets medarbejdere med tiden er kommet til at spille en større rolle i Det Danske Valgprojekt. Dette, der har kørt ved næsten samtlige folketingsvalg siden 1971, havde fra 1970erne til 2000erne instituttets lektor Hans Jørgen Nielsen som en central deltager, og i en periode også med lektorerne Torben Worre og Steen Sauerberg som deltagere, men i de seneste år med professor Kasper Møller Hansen som den centrale drivkraft.

¹² Centret, der har det engelsksprogede navn Centre for Voting and Parties og akronymet CVAP, var ledet af denne artikels forfatter 2008-10 og siden 2010 af Karina Kosiara-Pedersen.

De mere specialiserede, lidt snævrere, lidt antalsmæssigt mindre (men flere) fælles forskningsprojekter er gået hånd i hånd med, at faggruppen over det sidste årti er blevet mere synligt empirisk og i særdeleshed også mere internationalt og mere kvantitativt orienteret end tilfældet var fra 1960erne til 1990erne.

Man skulle tro, at tendensen til relativt færre "store", kollektive forskningsprojekter og den større, mere snævre specialisering ville give mindre faglig interaktion, men det tyder intet på. Dels er der skudt nye, mere specialiserede miljøer op—f.eks. (som nævnt) først en uformel forskningsgruppe og nu en selvstændig faggruppe for Politisk Teori, og senest et uformelt men hyperaktivt Kvantitativt Netværk, o.s.v. Forskningsfællesskaberne er mere blevet til koncentriske cirkler, som man "shopper" imellem og hopper ind og ud af efter eget valg, og hvor den enkelte forsker ofte interagerer meget mere med kolleger på den anden side af jorden end med dem, der sidder i kontoret ved siden af. Så det er ikke, fordi der ikke bliver arbejdet sammen blandt forskerne med interesse for dansk og komparativ politik, men i stedet for "fælles" bøger, der tæller 70-80 pct. af faggruppen som forfattere (jf. f.eks. Bryder 1993; Madsen, Nielsen & Sjöblom 1995; Jakobsen & Kelstrup 1999; Kurrild-Klitgaard, Bille & Bryder 2000), har vi nu en situation, hvor Vinæs Larsen skriver sammen med Dahlgaard, som skriver med Møller Hansen, som skriver med Kosiara-Pedersen, som skriver med Kurrild-Klitgaard, som skriver med Aaskoven, og hvor Rasmussen skriver sammen med Jensen, som skriver med Nedergaard, som skriver med Bang, som skriver med Hoff, o.s.v., o.s.v., og hvor de alle sammen også samarbejder med forskere langt herfra. Det er også uomtvisteligt, at der er sket en voldsom eksplosion i publiceringen i internationale fagtidsskrifter, ofte i den bedste af slagsen—noget der var sjældent forekommende i perioden fra 1960erne til 2000erne.

Samtidigt med denne udvikling virker det som om—i hvert fald for denne iagttagelse—at de markante uenigheder blandt instituttets forskere i almen og sammenlignende statskundskab er aftaget gradvist fra 1990erne og frem til i dag. Mens der blandt de forskere,

der i dag dækker de klassiske politologiske områder, nok kan være uenighed om aspekter i et paper hér, eller en ansættelse dér, og måske også, mindre artikuleret, på nogle helt grundlæggende videnskabsopfattelser, er det sjældent noget, der synes at skabe de helt store konflikter. Man er – på godt og ondt – mere optagne af at forbedre kvaliteten af de enkelte forskningsarbejder end af at slå om videnskabens grundlæggende begreber.

Meget af det har sikkert at gøre med det simple faktum, at instituttet skiftede navn fra det brede, impressionistiske "Samfundsfag" – og det dermed blev givet, at der hér først og sidst var tale om statskundskab. Noget af det har sikkert også at gøre med de nye styreformer: Mindre studenterindflydelse har elimineret en række evigt tilbagevende konflikter af faglig karakter. Fagplaner o.l. er betydeligt lettere at give konsistens og mening, når hver enkelt artikel eller uddrag fra en bog ikke partout skal ses som udtryk for en fagideologisk krigserklæring, der skal vendes – og vindes – i plenum. Ikke urelateret har det nok også noget bredere med "tidsånden" at gøre – som er mindre til de store ideologiske slag end til de teknokratiske reformer.

Endelig har noget sikkert også at gøre med, at miljøet inden for det, der indtil 2012/2013 var Statskundskab-faggruppen simpelthen er "større" i dag og stillingsstrukturen en anden og mindre rigid: Der er mange, mange flere mennesker. Indtil midt-1990'erne var der i faggruppen maks. én professor og vel typisk cirka 10 medarbejdere, inklusive stipendiater (jf. afsnit 3). I dag er der inden for faggrupperne for Dansk & Komparativ Politik og Politisk Teori syv-otte professorer (afhængig af afgrænsning og inkl. dem "med særlige opgaver"), op mod seks-syv lektorer, godt fire adjunkter/post.doc.'ere og fem stipendiater (igen afhængigt af afgrænsning). Samtidigt er der i de andre faggrupper en række personer, der lige så vel kunne have været med i de to faggrupper. Størrelsen betyder noget af mange årsager, men for nærværende ikke mindst fordi konflikterne uvilkårligt bliver mindre "*mano a mano*", jo større forsamlingen er.

3. Streger til en skitse af en faglig profil

De foregående punkter har været impressionistiske indtryk af en central subdisciplins udvikling på et enkelt institut, men måske der kan sættes lidt mere kød og empiri på ved at se på de ansatte forskere, den udbudte undervisning og de forskningsmæssige interesser.

Glimt af ronkedorer og MSOer

En arbejdsplads og dens udvikling er uvilkårligt et "billede" af de mennesker, der arbejder der, og på en lille og hierarkisk arbejdsplads, gælder det ikke mindre. Et første indtryk af udviklingen, både kvantitativt og kvalitativt, indenfor "den almene og sammenlignende statskundskab" på instituttet, kan man derfor måske få et indtryk af ved at se på professoraterne på feltet (afgrænset som "ikke-Forvaltning" og "ikke-International Politik").

Tabel 1 opsummerer de stillinger, der enten formelt eller i praksis kan siges at falde eller være faldet inden for almen og sammenlignende statskundskab. Fra instituttets begyndelse til slutningen af 00erne har der været først ét og siden to "fulde" (det, der tidligere hed "ordinære") professorater inden for området "almen og sammenlignende statskundskab", besat af i alt kun fem personer. Det første professorat var det ovennævnte i almen og sammenlignende statskundskab,¹³ der som sagt først var besat af én svensk politolog, Nils Andrén (1918-2004) 1967-69, og siden af en anden, Gunnar Sjöblom (1933-2009), 1972-2001 (konstitueret 1971), og nu af denne artikels forfatter (1966-) fra 2006. Instituttets andet "fulde" professorat på feltet var (og er) i komparativ politik og blev besat først af Ove Kaj Pedersen (*1948) 1997-2004 (orlov 2004-07) og dernæst nu af Peter Nedergaard (*1957) fra 2008.¹⁴ Begge med

¹³ Se Slottved 1978: 185.

¹⁴ Man kunne til disse to muligvis også, med lidt god vilje, medregne én yderligere stilling (jf. Slottved 1978: 187): Et ordinært professorat i samfundsfag, som historikeren Niels Thomsen (1930-2012) havde i fem måneder i 1973, inden han rykkede til ét i historie, og som efterfølgende gik til den svenske politolog

stærke interesser for europæisk politik og med vægt på sammenligninger på tværs af landes politisk-økonomiske systemer.

I mellemtiden var den nye struktur med først forskningsprofessorater og siden professorater "med særlige opgaver" ("MSO") dukket op. Ét sådant med særlige opgaver inden for IT, magt og demokrati gik til Jens V. Hoff (*1953) (2004-12), der siden fik et regulært professorat i offentlig 'governance' og politikstudier fra 2013. I 2009-2010 kom de næste to MSO-professorater til: Et til Kasper Møller Hansen (* 1973) med særlige opgaver inden for kvantitativ metode (fra 2009) og et med særlige opgaver inden for parlamentsforskning til Henrik S. Jensen (* 1954) (fra 2010). Senest er der i 2013-14 kommet yderligere tre til: Anne Rasmussen (* 1974) og Jette Steen Knudsen (* 1962), hvor stillingsopslaget lød på "national/international offentlig administration og politikstudier", samt Christian Rostbøll (*1971), hvor stillingsopslaget blot angav "statskundskab". For de tre sidstnævntes vedkommende er der samtidigt eksplicit indgået forskningsbaseret undervisning som en del af det, der særligt ønskedes specialisering i.

Lennart Lundquist (1938-2014) 1975-1986 (jf. Pedersen 1980: 560). Sidstnævnte, der flyttede til Lunds Universitet, var dog reelt og opfattedes generelt som værende inden for forvaltning og blev da også i praksis efterfulgt af Torben Beck Jørgensen.

Tabel 1. Professorater inden for almen og sammenlignende statskundskab siden 1965.

Professor	Stilling	Formelt felt	Primære forskningsinteresser
1.a. <i>Nils Andrén</i> (1918-2004)	Professor (1967-69)	Almen & sammenlignende statskundskab	Politisk historie; nordisk politik; udenrigs- og sikkerhedspolitik; politisk økonomi
1.b. <i>Gunnar Sjöblom</i> (1933-2009)	Professor (1972-2001, konstitueret 1971)	Almen & sammenlignende statskundskab	Partier; institutioner; begrebsanalyse; politisk idéhistorie
1.c. <i>Peter Kurrild-Klitgaard</i> (1966-)	Professor (2006-)	Almen & sammenlignende statskundskab	Forfatninger; parlamenter; institutioner; politisk økonomi
2.a. <i>Ove Kaj Pedersen</i> (1948-)	Professor (1997-2007)	Komparativ politik	Institutioner; velfærdsstaten
2.b. <i>Peter Nedergaard</i> (1957-)	Professor (2008-)	Komparativ politik	Europæisk politik; politisk økonomi; videnskabsteori og metodologi
3. <i>Jens V. Hoff</i> (1953-)	Professor MSO (2004-2012), professor (2013-)	MSO: IT, magt og demokrati. Ordinært: National/international offentlig 'governance' og politikstudier	Klima- og energipolitik; borger- og brugerdeltagelse i offentlige politikker; digital politisk kommunikation
5. <i>Kasper Møller Hansen</i> (1973-)	Professor MSO (2009-)	MSO: Anvendt kvantitativ metode	Politisk adfærd; vælgeradfærd; valgdeltagelse; valgkamp og politisk kampagner
4. <i>Henrik S. Jensen</i> (1954-)	Professor MSO (2010-)	MSO: Parlamentsforskning	Folketinget; metodologi; videnskabsteori
6. <i>Anne Rasmussen</i> (1974-)	Professor MSO (2013-)	MSO: National/international offentlig administration og politikstudier / forskningsbaseret undervisning	Interesseorganisationer; politisk responsivitet; partier, parlamenter & lovgivningsprocesser
7. <i>Jette Steen Knudsen</i> (1962-)	Professor MSO (2013-)	MSO: National/international offentlig administration og politikstudier / forskningsbaseret undervisning	Offentlig og privat regulering af virksomheders sociale ansvar; arbejdstagerrettigheder i globale værdikæder; beskæftigelseseffekter som følge af udflytning af produktion til lavtlønslande
8. <i>Christian Rostbøll</i> (1971-)	Professor MSO (2014-)	MSO: Statskundskab / forskningsbaseret undervisning	Politisk teori; idéhistorie

Note: De formelle områder er hentet fra stillingsopslagene o.l. Forskningsinteresser er for de nulevende baseret i egne tilbagemeldinger til forfatteren.

Opsummeringen illustrerer meget godt det overordnede billede af områdets udvikling på instituttet: En synlig forøgelse i antallet og generelt en betragtelig konsistens i de overordnede interesser over et halvt århundrede—men også med en synlig indsnævring og specialisering i både de formelle stillingsområder og forskningsinteresser. Det er næppe uafhængigt af to andre tendenser: På den ene side, at den organisatoriske betydning af professorater er blevet omvendt proportional med antallet. I gamle dage var professorer reelt "chefer" for en afdeling e.l., med ledelsesmæssige beføjelser indbygget, o.s.v., mens et professorat i dag nærmest er at sammenligne med lektorer med en finere titel og et løntillæg på et sted mellem 0 kr. og ikke så meget. På den anden side er professorerne i takt med den store stigning i antallet af videnskabelige medarbejdere blevet meget mindre bundne til bestemte disciplinterritorier men kan flytte sig mere efter smag og behag.

Glimt af undervisningen

En anden måde at se på udviklingen er ved at se på de på overbygningen udbudte valgfag knyttet til Statskundskab-faggruppen. Bilag 1 indeholder en oversigt over femårige punktnedslag med hensyn til fag, der er udbudt over fire årtier (1973, 1978, 1983, 1988, 1993, 1998, 2003, 2008, 2013, både forårs- og efterårssemestre).

Noget af det, der med nutidige øjne slår én er, at man i 1970erne udover—forståeligt nok—at have relativt få udbud, gentog de samme udbud ganske hyppigt. (Det kan dog til dels skyldes, at materialet ikke angiver, hvorvidt nogle fag blev aflyst og genudbudt.) Noget andet er den synlige vækst i fag udbudt på engelsk—fra 0 pct. i 1970erne og 1980erne til nu op mod 25 pct.

Det er—uden en arkivgranskning af pensumlister—sværere at sige noget om indholdet. Klart er det dog, hvorledes ideologiske strømninger slog igennem: I slutningen af 1970erne og begyndelsen af 1980erne havde marxismen en endog særdeles stærk dominans i fagudbuddene—og det endog uden at medtælle fag som f.eks.

"Krise og krisepolitik" (Lars Dencik), "Statsteori og socialpolitik" (Henning Olsen) o.l. I studieåret 1983 kunne man f.eks. tage en vifte af fag som "Marxistisk statsteori med særligt henblik på den nyeste debat" (Jens Hoff), "Marxismens krise—med særligt henblik på socialistiske strategier" (Henning Olsen) og "Marxismens krise—aktuelle teoretiske og strategiske problemstillinger" (Henning Olsen), samt "Stat og socialisme i den tredje verden" (Roger Leys). I 1980erne og op gennem 1990erne fik så til gengæld ny-konservative/ny-liberale perspektiver en udbudsmæssig opblomstring, f.eks. "Neoliberalisme" (Otto Brøns-Petersen, både forår og efterår 1993) og "Nyere liberale og konservative ideologier" (Torben Grage, forår 1983), mens udbud om marxisme forsvandt. Til gengæld synes 00erne og det nuværende årti snarere at have budt på en neddrogning af artikulerede ideologiske konflikter.

En tredje forskel over tid synes at være en forandring i, hvad der marginalt ville falde ind under henholdsvis Almen og Sammenlignende Statskundskab og International Politik eller Forvaltning. F.eks. ville en gennemgang af et andet lands politiske forhold eller dansk udenrigspolitik i 1960erne og 1970erne formodentlig have været set som komparativ politik, men med tiden synes International Politik tilnærmelsesvis at være blevet til "udenrigspolitik og alt der er uden for Danmark", mens Forvaltning også er kommet til at omfatte det, der f.eks. i Aarhus kaldes Offentlig Politik. Der er i hvert fald inden for statskundskabs-udbuddene sket et synligt skift væk fra gennemgange af nationale politiske systemer i enkeltlande (f.eks. Ghana, Portugal, Kina) til det mere tværgående, komparative (f.eks. fag som "Demokratiseringsprocesser i ulande" eller "The Baltic Sea region after the EU's Eastern enlargement"). Samtidigt fornemmer man, at der i dag er mindre om politisk historie, offentlig politik-områder og kvinde-/kønsforskning og til gengæld mere om politiske processer, f.eks. "spin" o.l. Men tydeligvis er der betragtelig kontinuitet, når det gælder interesse for politisk adfærd, politisk kommunikation, partier, og vælgeradfærd, om end ikke nødvendigvis andelsmæssigt.

Glimt af forskningen og specialiseringerne

En tredje måde at anskue udviklingen på er ved at se, hvad forskerne inden for almen og sammenlignende statskundskab har beskæftiget sig med gennem tiden. Omstændighederne tillader ikke en systematisk analyse af 50 års "output", men nogle anekdotiske eksempler kan i hvert fald illustrere.

Tredelingen af instituttets faggrupper og den førnævnte tendens til, at Statskundskab-faggruppen måske særligt i 1980erne og 1990erne var i praksis afgrænset som værende det, der ikke var forvaltning eller international politik, slog meget synligt igennem i instituttets 25 års festskrift fra 1990. Det udkom i tre bind med serietitlen "Nyere tendenser i politologien"—dedikeret til henholdsvis "Stat og forvaltning" (bd. 1), "Fra statskundskabens grænseflader" (bd. 2) og "Bidrag til studiet af politik og den ny europæiske udvikling" (bd. 3). Allerede i den opdeling kunne man se dels tredelingen i henholdsvis forvaltning, statskundskab, og international politik—men også hvorledes der var en faglig udflydning og nedprioritering i forhold til 1960ernes og de tidlige 1970eres fokus. Hvis man vil fornemme forskellene i både forskerstaben og forskernes interesser i forhold til, hvad de var i sen-firserne/tidlig-halvfemserne, kan det næppe gøres klarere end ved blot at kaste et blik på indholdsfortegnelsen til bindet om statskundskabens grænseflader (Bille 1990):

- Morten Kelstrup: Politologi og internationalisering
- Bolette M. Christensen: Er der en verden derude? Noget om samfundsforskningens genstand og forudsætninger
- Carsten Jensen: Glem Gramsci!
- Tom Bryder: Datamater, tekstanalyse og klassikerne: Marx og Machiavelli i en forskningsrelevant undervisning
- Hans Mouritzen: Da Nora gik ud: Et essay om studiet af det ekstreme
- Kirsten Thomsen: Sorterer køn også under fattigdom?
- Willy Johannsen: Terrorisme og samfund

- Henning Bregnsbo: Danske industrilederes politiske perception og adfærd: En erhvervsjournalistisk mosaik

Indholdet viser, igen, en vis kontinuitet i de overordnede discipliner: Det videnskabsteoretiske grundlag for politologien; det idéhistoriske; statsteori; interessegrupper. Men derudover er der markante forskelle i forhold til nutiden—og ikke kun fordi ingen af bidragyderne længere er blandt de ansatte). Der er tydeligt overlap i forhold til instituttets andre underdiscipliner, og dykker man ned i de enkelte bidrag, er der reelt intet om partier, vælgere, parlamenter, forfatninger o.l., og slet intet med et egentligt komparativt tilsnit. Kun et enkelt bidrag har noget, der ligner en kvantitativ analyse. Det er svært at forestille sig noget mere forskelligt fra nutidens fokus og interesser.

Man kan også se på forskerne uddannet på instituttet. De første ph.d.'er blev (som licentiater) uddannet i 1980erne, mens de første mere formaliserede forløb kom til i 1990erne—for så talmæssigt at accelerere i 2000erne og dette årti. Bilag 2 anfører de lidt mere end 40 afsluttede ph.d.-projekter siden 1991, der har berørt emner indenfor almen og sammenlignende statskundskab (herunder politisk teori/idéhistorie, politisk økonomi m.v.). En del af de anførte har muligvis formelt haft vejledere fra faggruppen fra International Politik, og enkelte måske fra Forvaltning, men de er medtaget her i det omfang, de har behandlet emner af en komparativ karakter.

Man kan—som med professoraterne (tabel 1)—konstatere den markante vækst i antallet, og—som med fagudbuddene (bilag 1)—stigningen i antallet på engelsk. (Den sidste ph.d. i feltet skrevet på dansk er nu næsten et årti gammel; siden har alle været på engelsk.) Derudover er det svært at udlede meget om orienteringen og indholdet uden at skulle dykke ned i hver enkelt. Det er dog tydeligt, at der siden 1990erne er sket en voldsom stigning i brugen af både formelle modeller og—i særdeleshed—kvantitative metoder. Omvendt skal man tilbage til 1990erne for at finde ph.d.-projekter

om klasseanalyse og marxistisk teori. Afhandlinger om politisk teori/idéhistorie er der konstant nogle af—men relativt få.

4. Vaniljekransens perspektiv

Det er svært, for ikke at sige umuligt, at give en dækkende opsummering af et fags og en underdisciplins udvikling over et halvt århundrede. Megen viden er—også her—grundlæggende "subjektiv" og lader sig ikke nødvendigvis hverken opsamle eller aggregere. Læg dertil at den eller de, der prøver, uvilkårligt også har egne særinteresser og idiosynkrasier. Men helt galt går man næppe ved at citere professor Mogens N. Pedersen, der blandt de nulevende må siges at være dansk statskundskabs "grand old man". "MNP", selv uddannet i Aarhus og mangeårig ansat ved Odense Universitet/Syddansk Universitet, er en stor kender af fagets historie og såmænd også af det københavnske miljø. Han har nok ikke helt unfair opsummeret faget fra 1960'erne og frem til fornylig således:

"[Man kommer] ikke uden om at nævne, at den af Erik Rasmussen omtalte bedreværdsfølelse [i Aarhus] ikke var uden begrundelse. En hakkeorden eksisterede, og den kunne også anes, såvel på som mellem linjerne, når dansk statskundskab blev evalueret eller beskrev sig selv [...]. Mens det århusianske institut rykkede frem over en bred front, kneb det mere for de københavnske kolleger med at finde fodslag; de havde en mere uensartet faglig baggrund, og det københavnske miljø blev fra begyndelsen stærkere påvirket af de politiske strømninger i studenter- og universitetsliv. Man savnede nok også 'entreprenører'.

En gradvis udjævning af denne ubalance skete med tiden. Dels med de nyere universiteters tilkomst og virke, dels i takt med generationsskifter og ny rekruttering. Men først og fremmest ændredes samvirkets vilkår, da en egentlig statskundskabsuddannelse blev indført i København i årene efter 1980 – og noget senere i Odense. En betydelig vækst i forskningen i København og i Odense gennem 1990'erne betød også noget. De første årtiers tendens til hegemoni og ledsagende "bad feelings" er vist efterhånden borte." (Pedersen 2010: 507f)

Så meget er blevet klart bedre. Men hvis denne politolog (der bestemt ikke kan sige sig fri for egne særinteresser og idiosynkrasier) skal bidrage med et dryp malurt i bægeret, eller i hvert fald en svag skepsis, kunne det være, at instituttet over en årrække i praksis har fulgt en strategi, som en vittig kollega har sammenlignet med tilvejebringelsen af en vaniljekrans. Rundt om er der alt det lækre—men indeni, hvor fagets kerne skulle være, er der tomt. Et gabende hul. Instituttet har opprioriteret andre subdiscipliner, de internationale komparationer, og de mere praktisk orienterede emner (hvoraf i hvert fald nogle tidligere ville være blevet set som ganske perifere for faget) og dét i en sådan grad, at der er relativt lidt tilbage af dét, der oprindeligt var fagets kerne: Det nationale politiske system. Med Tim Knudsens (2012) og Torben Beck-Jørgensens (2011) pensioneringer er der ingen med spidskompetence inden for den danske centraladministrations politiske historie og udvikling—og det er dog den sektor, der aftager en ikke ubetydelig del af de uddannede. Med Lars Billes pensionering (2013) er der blevet langt mellem dem med detailindsigt i dansk politisk historie. Konsekvensen af en sådan prioritering—eller ikke-prioritering—er nogle gange synlig: At man til centrale forelæsninger i de obligatoriske kernefag på grunduddannelsen under tiden vil kunne have svært ved at finde kvalificerede, fastansatte forskere til at varetage opgaven. Det er i dag stadig sværere at forestille sig, hvem der hurtigt ville kunne improvisere en forelæsning om dansk politik efter 1849 eller om rødderne til den danske stats udvikling.

Indenfor selve den almene og sammenlignende statskundskabs felt er der sket meget: En tilbagevenden til den fokus på vælgere, partier, parlamenter, forfatninger, politisk økonomi m.v., der prægede meget af forskningen på instituttet frem til 1970'erne, men derefter nok var lidt stedmoderligt behandlet—eller i hvert fald ikke så dominerende—frem til det forgangne årti. Her har man med stor succes vendt blikket ud af og publicerer nu i fagets og felternes bedste, internationale tidsskrifter—så meget at det tiltrækker sig

opmærksomhed fra udlandet. Bagsiden af det er nok, at for at kunne gøre dét, bliver der—forståeligt nok—mindre plads til at fokusere snævert på det danske.

I efterstræbelsen på den internationalisering og høje internationale standard, som man berettiget har taget til sig som mål, skal man nok passe på med ikke at komme til at smide det politologiske barn ud sammen med det nationale badevand.

Referencer

- Andrén, Nils (1965). *Utländsk statskundskap*. Stockholm: Liber.
- Andrén, Nils & Jurij Borys (1965). *Forfatning og politisk struktur i andre lande*. København: Borgen.
- Andrén, Nils m.fl. (1968 [1963]). *Nordisk statskundskap*. 3. udg., Stockholm: Liber.
- Bille, Lars (red.) (1990). *Fra statskundskabens grænseflader*. Nyere tendenser i politologien, København: Politiske Studier.
- Boserup, Mogens (1976). Danske økonomer i 200 år, pp. 13-32 i Jørgen Peter Christensen (red.), *Danske økonomer: Festskrift i anledning af Socialøkonomisk Samfunds 75 års jubilæum*. København: Samfundsvidenskabeligt Forlag.
- Bryder, Tom (red.) (1993). *Party systems, party behaviour and democracy: Scripta in honorem professoris Gunnar Sjöblom sexagesimum annum complentis*. Copenhagen: Copenhagen Political Studies Press.
- Clausen, Sven (1956). *Omrids af statskundskab*. København: Gyldendal.
- Due-Nielsen, Carsten (1983). Sven Henningsen, 2.2.1910-21.1.1982. *Historisk Tidsskrift* 14 (4): 211-222.

Estrup, Hector (1976). Dyd og rigdom: En side af Holbergs forfatterskab, pp. 33-58 i Jørgen Peter Christensen (red.), *Danske økonomer: Festskrift i anledning af Socialøkonomisk Samfunds 75 års jubilæum*. København: Samfundsvidenskabeligt Forlag.

Henningsen, Sven (1944). *Studier over den økonomiske liberalismes gennembrud i Danmark: Landhaandværket*. Göteborg: Elanders Boktryckeri.

Henningsen, Sven & Steen Leth Jeppesen (1973). *Politik og økonomi*. København: Gad.

Jakobsen, Uffe & Kelstrup, Morten (red.) (1999). *Demokrati og demokratisering: Begreber og teorier*. København: Politiske Studier.

Kurrild-Klitgaard, Peter, Bille, Lars, & Bryder, Tom (red.) (2000). *Valg, vælgere og velfærdsstat: Festskrift til Hans Jørgen Nielsen*. København: Politiske Studier.

Madsen, Morten, Nielsen, Hans Jørgen, & Sjöblom, Gunnar (red.) (1995). *Demokratiets mangfoldighed: Tendenser i dansk politik*. København: Forlaget Politiske Studier.

Nannestad, Peter (1977). Political science in Denmark: Trends of research 1960-1975 - some footnotes to a bibliography. *Scandinavian Political Studies* 12 : 85-104.

Pedersen, Mogens N. (2010). Dansk Selskab for Statskundskab gennem et halvt århundrede – en organisationshistorisk beretning. *Politica* 42 (4): 499-516.

Pedersen, Ole Karup (1980). Samfundsfag, pp. 527-568 i Povl Johs. Jensen (red.), *Københavns Universitet 1479-1979*, bd. 10. København.

Rasmussen, Erik (1971). *Komparativ politik*. 2. udg., bd. 1-2, København: Gyldendal.

Sjöblom, Gunnar (1968). *Strategies in a multiparty system*. Lund: Studentlitteratur.

Sjöblom, Gunnar (1977). The cumulation problem in political science: An essay on research strategies. *European Journal of Political Research* 5 (1): 1-32.

Sjöblom, Gunnar (1993). Some critical remarks on March and Olsen's "Rediscovering Institutions". *Journal of Theoretical Politics* 5 (3): 397-407.

Slottved, Ejvind (1978). *Lærestole og lærere ved Københavns Universitet 1537-1977*. København: Samfundet for Genealogi og Personhistorie.

Bilag 1. "Statskundskabs"-udbud på kandidatuddannelserne, 1973, 1978, 1983, 1988, 1993, 1998, 2003, 2008 og 2013

År	Fagtitel	Underviser	
F1973	Englands politiske system	Allan Jørgensen	
	Statens rolle i det kapitalistiske samfund	Anne Thøger	
	Klasser, klassekamp og klassebevidsthed	?	
	Politisk udvikling og underudvikling	Roger Leys	
	Imperialisme teorier og statskundskab	Roger Leys	
	Politisk påvirkning af børn	Søren Villadsen	
	Konkrete politiske magtstudier	Peter Ferdinand	
	Introduktion til politisk adfærd	Cai Schat Behrend	
	Sovjetunionens politiske og sociale struktur	Søren Damkjær	
	USA's politiske system	?	
	Community studies	Søren Villadsen	
	Speciale-seminarium om politiska partier	Gunnar Sjöblom	
	Kina-seminar	Bjarne Lynnerup	
	Studiet af udenrigspolitiske beslutningsproces	Tove Lise Schou	
	Anvendelse af systemteori inden for international politik og statskundskab	Tove Lise Schou	
	E1973	Interesseartikulation i det danske politiske system	Henning Bregnsbo
		Politiska Partier	Gunnar Sjöblom
Kommunikation		Niels Thomsen	
Betydningen af politisk udvikling for lokalsamfund i Afrika (Ghana)		Holger Bernt Hansen & Kofi Frimpong	
Uddannelsespolitik		Jakob Lange	
Arbejdsmarkedsforhold og arbejdsmarkedspolitik		Steffen Møller	
Specialeseminar om interesseartikulationen i det danske politiske system		Henning Bregnsbo	
Studiet af beslutningsprocesser med særligt henblik på udenrigspolitik		Tove Lise Schou	
F1978	Den danske stat og Socialdemokratiet efter 1945	Klaus Krøigaard	
	Statsinterventionismen og den aktuelle udvikling inden for dansk industri og håndværk	Jens Frøslev Christensen	
	Overgangssamfund	Henning Olsen	
	Politisk udvikling i Portugal	Ole Jess Olsen	
	Grundkursus i vælgeradfærd, 2. del.	Hans Jørgen Nielsen	
	Vælgerne og det politiske system, 2. del.	Hans Jørgen Nielsen	
	Teknologi og politik	Torben W. Grage	
	Studiet af kommunistiske regimer og den komparative politik	Torben W. Grage	
	Dansk politik 1929-45 med særligt henblik på krise og besættelse	Wilhelm Christmas-Møller	
	Krise og kriseløsningsmuligheder i dagens Danmark	Peter Denick (& Per Kongshøj Madsen)	
	Militærstyre og politisk udvikling	Holger Bernt Hansen	
	Arbejdsmarkedsforhold/arbejdsmarkedspolitik	Steffen Møller	
	Dynamiske modeller af sociale systemer	Leif Pedersen	

	Imperialisme, stat og underudvikling	Roger Leys
	Overgangssamfund i Afrika	Roger Leys
E1978	Danska politiska partier under 1970-talet i komparativt perspektiv	Gunnar Sjöblom
	Klasse, stat og nye statslige interventionsområder	Jens Frøslev
	Eurokommunisme	Willy Johannsen & Ole Jess Olsen
	Tilslutningen til protestbevægelser	Hans Jørgen Nielsen
	Arbejdskraftens reproduktion	Inger Bonnesen
	Statsteori og socialpolitik	Henning Olsen
	Imperialismeanalyser	Klaus Krøigaard
	Krise og krisepolitik	Peter Dencik
	Arbejdsmarkedsforhold/arbejdsmarkedspolitik	Steffen Møller
	Samfundskommunikation	Kirsten Thomsen
	Boligpolitik, herunder spørgsmålet om boligpolitikken som konjunkturpolitisk middel	NN
F1983	Elite- og demokrati-analyser. Nyere liberale og konservative ideologier	Torben W. Grage
	Rationalitet	Gunnar Sjöblom
	Stat og socialisme i den tredje verden	Roger Leys
	Marxistisk statsteori med særligt henblik på den nyeste debat	Jens Hoff
	Marxismens krise – med særligt henblik på socialistiske strategier	Henning Olsen
	Industristrukturen i Danmark: Industripolitik, teknologiudvikling og teknologipolitik	Johannes Thomsen
	Nyere kvindeforskning	NN
	Socialisationsteori og civilisationskritik	NN
	Medier og kommunikation i det danske klassesamfund	Steen Sauerberg
	Socialpolitik og arbejdsmarkedsforhold. Nyere tendenser i dansk socialpolitik	Niels-Jørgen Nehring
E1983	Statstradition i Vesteuropa	Torben Grage
	Lighed og frihed. Nyere debat og litteratur.	Torben Grage
	Tendenser i og aspekter af politisk teori i samtiden	Torben Grage
	Kvindes integration i det politiske liv i Europa	Helga Hernes
	Introduktion til vælgeradfærd	Hans Jørgen Nielsen
	Vestlige fagforeninger	Hans Jørgen Nielsen
	Skandinavisk arbejderbevægelser	Hans Jørgen Nielsen
	Marxismens krise – aktuelle teoretiske og strategiske problemstillinger	Henning Olsen
	Korporatisme og demokrati	Søren Villadsen
	Statsteorier	Søren Villadsen
	Sociale bevægelser	Kirsten Worm
	Socialpolitik og arbejdsmarkedsforhold	Niels-Jørgen Nehring
	Medier og kommunikation i det danske klassesamfund	NN
F1988	Politologiske kvindestudier	Mette Jensen
	Organisationer i politik	Henning Bregnsbo
	Partier och partisystem	Gunnar Sjöblom

	Politologisk begreppsanalys	Gunnar Sjöblom
	Hierarki og anarki: Kolonialiseringen og kampen for almen kontrol	Henrik P. Bang
	Forholdet mellem stat og civilsamfund	NN
	Forfatningsprincipper, samfundsforandring og politik. USA som hovedeksempel	Torben W. Grage
	Det danske arbejdsmarked under pres	Jacob A. Buksti
E1988	Neo-Gramscianisme, hegemoni- og diskursteori	Carsten Jensen
	Industri- og teknologipolitik	Peter Karnøe
	Den moderne stat, civilsamfundet, og forholdet mellem offentligt og privat	Kirsten Thomsen & Torben Grage
	Politologiske kvindestudier	Mette Jensen
	Demokratiske regimer: Teorier og institutioner	Gunnar Sjöblom
	Velfærdsteorier	Bent Schou
	Organisering af social reproduktion og familien	Kirsten Thomsen
	Weber og den moderne stat	Tage Bild
	Terrorisme som politisk fænomen	Willy Johannsen
F1993	Det ny højre / Neoliberalisme	Otto Brøns Petersen
	Forhandlingsøkonomi	NN
	Dansk arbejdsmarkedspolitik – stivhed eller fornyelse?	Jacob Buksti
	The orders of discourse: Philosophy, political theory, and politics	John G. Gunnell
	Demokratiopfattelser, demokratiteori og demokratiproblemer	Morten Kelstrup
	Politik og marked	Hans Jørgen Nielsen
	Demokratisk, Elistisk og autoritær politisk ledelse	Tom Bryder
	Politisk socialisation: Hvordan politiske præferencer, normer og adfærdsmønstre læres	Tom Bryder
	Karl R. Poppers filosofi	Henning Bregnsbo
	Demokrati i Østeuropa	Uffe Jacobsen
	Aggregering og integrering i en politisk kontekst	Henrik Bang
	Beskæftigelsespolitik	Per Kongshøj Madsen
E1993	Neoliberalisme	Otto Brøns-Petersen
	Demokrati og demokratiseringsprocesser	Uffe Jakobsen
	Strategic-relational theory and development of the EC	Annegrethe Rasmussen
	Staten i historien	Alex Larsen
	Politisk deltagelse	Lars Bille
	Political systems in the Nordic countries	Gunnar Sjöblom
	Sociale bevægelser og interesseorganisationer	Jacob Buksti
	Politisk beslutningstagen (Policy analyse)	Henning Bregnsbo
	Ny-institutionalisme	Henrik Bang
	Politics in Scandinavia: A comparison	Gunnar Sjöblom
F1998	Kommunitarisme-debatten	Troels Norup Panild
	Rettigheder, politisk forpligtelse og konstitutionel teori	Peter Kurrild-Klitgaard
	Frihed og fællesskab – henimod en demokratisk politisk etik	Michael Cholewa-Madsen & Claus

		Holm
	Nationalisme og nationsdannelse	Jens Kaalhaug Nielsen
	Magt og demokrati	Gunnar Sjöblom
	Folketinget – Parlament og parlamentsforskning	Jacob Buksti
	Den sociale dimension i EU: Social- og arbejdsmarkedspolitisk samarbejde i EU	Karsten Ole Knudsen
	Modern Danish political history	Hanne Rasmussen
	Comparative political culture	Tom Bryder
	National building og amerikansk politik	Jens Kaalhaug Nielsen
	Globaliseringen og det danske velfærdssamfund	Carsten Jensen
	Transformationer i de central og Østeuropæiske lande – status og perspektiver	Søren Riishøj
	Democracy, collective choice and constitutional economics	Peter Kurrild- Klitgaard
E1998	Partiforskning	Gunnar Sjöblom
	Det danske partisystems historiske udvikling	Lars Bille
	Dansk miljøpolitik	Troels Norup Panild
	Flygtningepolitik i et demokratisk og menneskeretligt perspektiv	Michael Cholewa- Madsen
	Revoluten mod moderniteten	Jens Kaalhaug Nielsen
	Interesseorganisationer og sociale bevægelser – magtkoncentration vs. folkelig deltagelse	Jacob Buksti
	Demokratiske beslutningssystemers egenskaber	Otto Brøns-Petersen
	Theories of democracy and community	Jens Kaalhaug Nielsen
	Introduction to the Danish political system for foreign students	Tina Buchtrup Lahogue
	Political propaganda, language and rhetoric	Tom Bryder
F2003 & E2003	Byforvaltning, byplanlægning og den meningsfulde by. Udfordringer og problemer	John Pløger
	Rusland under forandring	Søren Riishøj
	Politisk kommunikation	Per Rystrøm
	Nye veje for politisk magt og demokratisk kommunikation i Danmark	Henrik Bang
	Moderne kommunitarisme: Teori uden praksis?	Carsten Aabo
	Folketinget - i teori og praksis	Henrik Jensen
	Islam som politisk ideologi	Mark Goli
	Party organizations – what's happening?	Karina Kosiara- Pedersen
	Centraleuropa: Den nyere historie, transformation og "tilbagevenden til Europa" med særlig vægt på Polen, Tjekkiet, Slovakiet og Ungarn	Søren Riishøj
	Sekularisme, religion og politik i teoretisk perspektiv	Anders Berg-Sørensen
	Partier, partimål og partisystemer	Henrik Louw Møller

	Byudvikling og bypolitik – en introduktion til urbane studier og bypolitiske strategier	Katinka Hauxner
	Visioner for Europa	Tore Vincents Olsen
	Boundaries in Europe: The past and the future of an idea	Noel Parker
	The Danish political system	Hanne Rasmussen
	Employment and Labour Market Policy – in Denmark and Europe	Per Kongshøj Madsen
F2008	Scandinavian Political Systems	Karina Kosiara-Pedersen
	Globalisation, inequality and immigration: Normative aspects	Christian Rostbøll
	The Baltic Sea region and the European Union's Eastern enlargement	Fabrizio Tassinari
	'Empire' strikes back: The resurgence of 'empire' as a form of political order	Noel Parker
	The formation of space and the grounding of government	Noel Parker
	Demokratiseringsprocesser i udviklingslande	Youssef Kamal
	Politisk kommunikation	Per Rystrøm
	Staten som historisk konstruktion	Jacob Alsted
	Kollektive identiteter - dannelse, kløfter, konflikter	André Sonnichsen
	Demokrati som styring/styring som demokrati	Henrik Bang
	Aktuelle demokratiteorier med fokus på deliberativt demokrati	Christian Rostbøll
	Moderne politiske partier: Folketingsvalgkamp anno 2007?	Karina Kosiara-Pedersen
	Statsministre og Regeringen	Tim Knudsen
E2008	Internet og politik	Jens Hoff
	Politisk marketing	Sigge Winther Nielsen
	Politisk systemanalyse i går og i dag: Fra "politik-policy" til "policy-politik"	Henrik Bang
	The Baltic Sea region after the EU's Eastern enlargement	Fabrizio Tassinari
	The Danish political system	Henrik Louw Møller
	The terrorism debate	Noel Parker
	Politisk deltagelse mellem deliberativt demokrati og deliberativ styring	Henrik Bang
	Den politiske værdidiskurs og kritisk teori	Christian Rostbøll
	Moderne politiske partier	Jacob Christensen
	Globalization and international governance	Mads Engbo & Mark Pelle Noppen
	Health care and the new politics of the welfare state	Karsten Vrangbæk
F2013	Amerikansk udenrigspolitik	Mads Fuglede
	Polity analyse	Klaus Kondrup
	Forvaltning som good governance	Anders Esmark
	Politisk psykologi og den experimentelle metode - i teori og praksis	Julie Hassing Nielsen
	The democratic challenges of the EU and the Eurozone crisis	Julie Hassing Nielsen
	Between fear and policy: The place of terrorism in Western political practices	Noel Parker

	Demokratisering: Begreber, teorier og processer	Uffe Jakobsen
E2013	The Danish labour market in international perspective	Jens Lehrmann Rasmussen
	Polity analyse	Klaus Kondrup Jakobsen
	Medier og politik: Karakteristika og konsekvenser af mediernes nyhedsdækning	Rasmus Tue Pedersen
	Demokrati og klimapolitik: Har demokratiet spillet fallit?	Theresa Scavenius
	Tolerance, free speech, and the politics of democratic pluralism	Anders Berg-Sørensen
	The politics of the European Union: Central structures and processes of the EU	Henrik Larsen
	Politics of political Islam	Somdeep Sen
	Intelligence services in the 21st century: New challenges, new actors and new practices	Anders Berg-Sørensen
	Spindoktorens værkstøjskasse	Søren Lauridsen
	Politisk kommunikation i interesseorganisationer	Claus Jørgen Balk Christoffersen
	Demokratibegrebets historie i den offentlige diskurs	Uffe Jakobsen
	Politisk adfærd: Vælgeradfærd og holdningsdannelse	Frederik Georg Hjorth
	Strategisk kommunikation: Hvordan politiske organisationer sikrer deres omdømme	Peter Nedergaard
	Politisk deltagelse	Yosef Bhatti

Bilag 2. Udvalgte ph.d.-afhandlinger 1992-2013 med tilknytning til Statskundskabs-faggruppen eller omhandlende emner inden for almen og sammenlignende statskundskab m.v. (herunder også normativ politisk teori & idéhistorie, politisk økonomi, andre landes politiske systemer m.v., uanset den formelle placering af vejleder).

Dansk Vindmølleindustri - en overraskende interessant succes: Om innovation, industriudvikling og teknologipolitik	Peter Karnøe	1991
Socialpolitiske strategier 1945-1972. En undersøgelse af de politiske aktørers socialpolitiske målsætninger og dens betydning for de	Jacob Christensen	1992
Klasseanalysens problemområder: Teoretisk og empirisk klasseanalyse i Danmark	Jens Hoff	1993
Teori, Strategi – Konjunktions: En analyse af Karl Kautskys politisk-teoretiske udvikling med særligt henblik på forklaring af ændringer	Uffe Jakobsen	1994
Development, implementation, and use of economic models, regional economic-demographic modelling in Denmark	Kim Viborg Andersen	1994
Simulating social science: The iterated prisoner's dilemma and computer simulations in political science	Bjørn Lomborg	1994
Politics, regulation, and the modern welfare state	Jacob Torfing	1995
Rational choice, collective action and the paradox of rebellion	Peter Kurrild-Klitgaard	1997
Demokrati og individualisering, udfordringer til det organisationsinterne demokrati i fagforeninger set i et medlemsperspektiv	Morten Madsen	1997
Politik og stat, evaluering af den britiske neogramscianisme	Carsten Jensen	1997
Diskurstheori, demokrati og lokaludvalg	Allan Dreyer Hansen	2000
Political Parties and Democracy in the Information Age	Karl Löfgren	2001
Exploring the Color of the Beast	Helle Johansen	2001
Magtrelationer på den parlamentariske arena	Henriette Bjørn Nielsen	2002
Mellem kantiansk patriotisme og politisk romantik	Jørgen Staun	2002
Party Membership Linkage	Karina Pedersen	2003
Subjektologi	Carsten Bagge Laustsen	2004
Paradiso-Diaspora: Reframing the Question of Religion in Politics	Anders Berg-Sørensen	2004

Conceptual Analysis of the Human Rights and Democracy Nexus in the Polish Late- and Post-Communist Contexts	Magdalena Zolkos	2005
Kampen om autoritet i politisk teori	Jesper Myrup	2005
Den Handicappolitiske aktør	Inge Storgaard Bonfils	2006
Delegation and Political Influence: Conference committees in the European Union and the USA	Anne Rasmussen	2006
Euroscepticism. A Conceptual Analysis and a Longitudinal Cross-Country Examination of Public Scepticism Towards the European Union	Catharina Sørensen	2007
Contemporary Famine Analysis. From Causal Theories to General Frameworks	Olivier Rubin	2008
Does Size Matter? Small Country Governments and Financial Globalization	Liv Maadele Mogensen	2009
Unmaking "the People": Unity and Division in Post-apartheid South African Politics	André Sonnichsen	2009
Domesticating Europe: The Europeanisation of the Danish Parliament	Maja Møller Sousa	2010
(How) can They become like Us? Danish identity politics and the conflicts of "Muslim relations"	Ulrik Pram Gad	2010
Post-Conflict Statebuilding in Africa: From State Failure to Tacit Trusteeship	Louise Riis Andersen	2011
Forming Local Citizens in Bhutan: The Traditionalization of Participation – Empowerment, Domination or Subjugation?	Winnie Bothe	2011
Voter Turnout - Causes and Consequences	Yosef Bhatti	2011
Guardians of God. Understanding the religious violence of Pakistan's taliban	Mona Sheikh	2011
The Uncertain Effects of Constitutions: Investigating Cross-National Patterns in Rent Seeking and Government Spending	Casper Hunnerup Dahl	2012
On the Causes and Consequences of Democracy. Studies in Empirical Institutionalism	Jacob Gerner Hariri	2012
Politics as Fights and Games of Strategy - Characteristics and Consequences of Political News Reporting and the Mass Media	Rasmus Tue Pedersen	2013
Making Sense of Performance. Attitudinal and behavioral effects of performance information	Asmus Leth Olsen	2013
Governing the Hills. Imperial landscapes, national territories, and production of place between <i>Naya Nepal</i> and <i>Incredible India</i>	Rune Bolding Bennike	2013

Marketized Politics. Party Marketing Strategy & Voter Brand Consumption	Sigge Winther Nielsen	2013
Who Guards the Guardians in Kabul? Afghanistan between autocracy, democracy, and state collapse	Christian Bayer Tygesen	2013
Taming The Leviathan: How Democratization and Statebuilding Transform State Violence. A Comparative Study of Post-Soviet States, 1992-2007	Anton Petrenko	2014
Moral Responsibility for Climate Change: A fact-sensitive political theory	Theresa Scavenius	2014
Swords to Vote Shares. The connection between elections for government and intrastate conflict	Bertel Teilfeldt Hansen	2014

NB! En række ph.d.-afhandlinger er medtaget her, som muligvis formelt (m.h.t. vejleder) er faldet under International Politik, men som i praksis har haft en komparativ karakter.